

OPMANDSKENDELSE

af

17. november 2013

i

faglig voldgiftssag FV 2013.0107:

3F Fagligt Fælles Forbund, Transportgruppen

(advokat Evelyn Jørgensen)

mod

DIO II v/DI for ISS Facility Services A/S

(advokat Lene Horn)

I INDLEDNING

Den 14. januar 2013 indgik tillidsrepræsentant Per Rasmussen og ISS Facility Services A/S (ISS) i henhold til Vinduespolereroverenskomstens § 33 en lokalaftale, hvoraf bl.a. fremgår, at der sker en reduktion af minutfaktoren i overenskomstens § 4, stk. 5, med 15% "på sager over 15.000 akkordminutter (eksisterende og nye)".

Denne sag angår spørgsmålet, om der i overenskomstens § 33 er hjemmel til at indgå en sådan lokalaftale.

Sagen er af 3F, Transportgruppen (3F), indbragt for denne faglige voldgiftsret, der har bestået af forhandlingssekretær John Bondebjerg og forhandlingssekretær Karsten Kristensen, udpeget af 3F, underdirektør Niels Grøn og personalejuridisk chef Hans Henrik Mortensen, udpeget af DIO II v/DI (DI), og – som opmand – fhv. højesteretsdommer Per Sørensen.

Sagen er forhandlet den 11. november 2013.

II PÅSTANDE

Klager, 3F, har nedlagt påstand om, at DI for ISS skal anerkende, at der ikke i Vinduespolereroverenskomstens § 33 kan indgås en lokalaftale, der indeholder en reduktion af minutfaktoren med 15% på sager over 15.000 akkordminutter, som indeholdt i lokalaftalen af 14. januar 2013.

Indklagede, DI for ISS, har påstået frifindelse.

III SAGEN

Overenskomsten

I Vinduespolereroverenskomsten mellem DI (SBA) og 3F, Transportgruppen, hedder det bl.a.:

"§ 4. Akkordløn

Stk. 1. Alt arbejde, der kan udføres på akkord, skal udføres på akkord.

Stk. 2. For arbejdsopgaver, der kan tidsstudies, baseres akkorderne på et opmålings- og tidsfastsættelsessystem, som fastsættes ved en forhandling. Tidsfastsættelsessystemet skal være baseret på en fysisk opmåling.

Stk. 3. For arbejdsopgaver, der ikke kan tidsstudies, fastsættes akkorden ved lokalforhandling. Hvis enighed ikke kan opnås, aflønnes med normaltimeløn og akkordafsvinstillæg som udgør kr. 28,05.

Stk. 4. For alle opgaver kan der skriftligt aftales akkorder ved lokalafhandling.

Hvis enighed ikke kan opnås, aflønnes med normaltimeløn plus akkordafsvinstillæg.

For lokalaftaler indgået efter 15. marts 2010 gælder, at sådanne akkordaftaler skal kunne opsiges sammen med kundekontraktens udløb, hvilket skal fremgå af lokalaftalen.

Stk. 5. Hvor akkordbetalingen fastsættes i henhold til stk. 2, fastsættes minutfaktoren til

15. marts 2012
kr. 1,47

15. marts 2013
kr. 1,48

Der udbetales et timetillæg pr. time udført akkord. Timetillægget udgør

15. marts 2012
kr. 24,18

15. marts 2013
kr. 25,00

...

§ 33. Lokale aftaler

Stk. 1. Der kan – under forudsætning af lokal enighed – indgås aftaler som fraviger eller supplerer overenskomstens bestemmelser. Dette giver mulighed for at afprøve muligheder, som den øjeblikkelige overenskomsttekst ikke tager højde for.

Sådanne lokalaftaler skal indgås skriftligt mellem den ansvarlige ledelse på arbejdspladsen og medarbejdernes tillidsrepræsentant – eller såfremt en sådan ikke er valgt, med 3F's lokale afdeling.

Stk. 2. Lokale aftaler kan af begge parter opsiges med 3 måneders varsel til den første i en måned.

I tilfælde af opsigelse skal den opsigende part foranledige lokal forhandling herom. For så vidt der ikke opnås enighed, behandles sagen ved et mæglingssmøde.

Stk. 3. Parterne er ikke løst fra den opsagte aftale, før de i stk. 2, andet afsnit anførte regler er iagttaget.

Overenskomstfravigende aftaler skal sendes til organisationerne til orientering.

§ 33 finder ikke anvendelse ved indgåelse af aftaler om akkorder ved lokalforhandling, jf. § 4, stk. 4."

§ 33 blev indsat i overenskomsten i 2007 og fik sin endelige ordlyd i 2010, da bestemmelserne i § 4, stk. 4, andet afsnit og § 33, sidste afsnit, blev indsat i overenskomsten. Samtidig udgik den hidtidige § 13, stk. 6, af overenskomsten, der havde følgende ordlyd:

"**Stk. 6.** Parterne er enige om, at der ikke kan indgås lokale aftaler, der stiller medarbejderne ringere end nærværende overenskomst."

De protokollater, der lå til grund for ændringerne i 2010, blev underskrevet af Jeanette Werner på DI's vegne og af Claus Lorentzen på 3F's vegne. Baggrunden for ændringerne var bl.a., at 3F under en faglig voldgiftssag, der mundede ud i en tilkendegivelse af 15. december 2009, ikke havde fået medhold i sin påstand om, "at der ikke kan indgås aftaler om mindre betaling for opmålt arbejde, medmindre disse godkendes af overenskomstens parter". I begrundelsen udtaler opmanden (Poul Sørensen) bl.a.:

"Både efter ordlyden af overenskomstens § 4, stk. 4, "alle opgaver", efter bestemmelsens placering som et selvstændigt stykke i § 4 umiddelbart efter stk. 2 og 3 om hhv. tidsstuderede og ikke-tidsstuderede arbejdsopgaver og efter bestemmelsens sammenhæng med overenskomstens bestemmelser i øvrigt må bestemmelsen forstås således, at adgangen til ved lokalforhandling at indgå skriftlig aftale om akkordopgaver omfatter både de arbejdsopgaver, der kan tidsstudies, og de opgaver, der ikke kan tidsstudies."

På den anførte baggrund må bestemmelsen i § 4, stk. 4, endvidere – som også i en række tilfælde ses at være blevet praktiseret – forstås således, at den hjemler adgang til at indgå akkordaftaler, der også i nedadgående retning fraviger det i stk. 2 nævnte opmålings- og tidsfastsættelsessystem, dvs. for tiden det opmålings- og kalkulationssystem, der i 1980'erne var aftalt mellem Vinduespolerlauget og SiD. Det findes dog at følge bestemmelsen i stk. 2 sammenholdt med stk. 4, at det er en ufravigelig betingelse for at indgå en sådan lokalaftale, at der forud for aftalen har fundet en fysisk opmåling sted i henhold til tidsfastsættelsessystemet, således at det herved sikres, at aftaleparterne har det fornødne grundlag for at vurdere konsekvensen af lokalaftalen i forhold til tidsfastsættelsessystemet. En sådan betingelse er i overensstemmelse med, hvorledes lignende lokalaftaler i en række tilfælde ses at være blevet praktiseret, og hvorledes også den nu omtvistede lokalaftale er blevet indgået."

. Bestemmelsen indgik ikke i voldgiftssagen i 2009.

Lokalaftalen af 14. januar 2013

ISS er en landsdækkende servicevirksomhed med ca. 8.000 ansatte i Danmark. Virksomheden beskæftiger sig med mange forskelligartede serviceydelser så som rengøring, vinduespolering mv. I afdelingen for vinduespolerere er der ansat ca. 130 medarbejdere.

I 2012 iværksatte ISS diverse undersøgelser med henblik på at opnå besparelser. Virksomheden havde tabt konkurrencekraft på vinduespoleremarkedet, og gennem en periode havde den måttet afskedige mange medarbejdere på grund af tabte markedsandele på både store og små opgaver. Den 15. oktober 2012 blev der afholdt et forhandlingsmøde med samtlige tillidsrepræsentanter i vinduespolererafdelingen i ISS, og i november fremlagde virksomheden et udkast til en landsdækkende lokalaftale. Det var ISS' opfattelse, at der var enighed mellem virksomheden og tillidsrepræsentanterne om indholdet, men i sidste ende ønskede vinduespolererne ikke at underskrive aftalen.

Den 3. januar 2013 blev der afholdt et nyt forhandlingsmøde med tillidsrepræsentanterne, hvor virksomheden præsenterede et nyt oplæg til en landsdækkende aftale, men heller ikke dette oplæg kunne parterne blive enige om at underskrive.

Den 14. januar 2013 indgik ISS og tillidsrepræsentant Per Rasmussen lokalaf-talen for nærmere angivne vinduespolerhold. I aftalen hedder det bl.a.:

"På et møde den 3. januar 2013 drøftede tillidsrepræsentanterne og ledelsen i ISS Vinduespolering plan B1 og blev enige om følgende lokalaf-tale gældende for vinduespolerholdene 178202-178204-178211-178212-178213-178214-178216. Holdene er repræsenteret ved Tillidsrepræsentant Per Rasmussen. Lokalaf-talen indgås i henhold til Vinduespoleroverenskomstens § 33.

Der indgås lokalaf-taler på konkrete større sager. Det er aftalt, at der sker en reduktion af minutfaktor med 15% på sager over 15.000 akkordminutter (eksisterende og nye), jf. faglig voldgift af 15. december 2009 vedr. lokalaf-tale gældende for Københavns Lufthavn og overenskomstens § 4, stk. 4. Lokalaf-talerne følger kundekontrakternes løbetid og kan alene op-siges ved bortfald af kundekontrakten, jf. § 4, stk. 4. Undtaget herfra er allerede indgåede lo-kalaf-taler om reduktion af akkordminutter."

Derudover indeholder aftalen diverse bestemmelser om kørsel, opmåling og honorering for arbejde udført med RVT anlæg, GPS installation i bilerne mv.

Som konsekvens af lokalaf-talen, der af begge parter kan opsiges med 3 måneders varsel, bevarer vinduespolererne retten til at køre i ISS' firmabiler fra hjem og til første kunde og fra sidste kunde og hjem.

3F's hovedargument i denne sag er, at der ikke i overenskomsten er hjemmel til på forhånd at indgå en aftale om reduktion af minutfaktoren som den, der er indeholdt i lokalaftalen.

IV FORKLARINGER

Peter Stenholm har forklaret bl.a., at han som underdirektør i HTS deltog i forhandlingerne om Fællesoverenskomsten, Serviceoverenskomsten og Vinduespolereroverenskomsten i 2007. På grund af langvarige forhandlinger om Fællesoverenskomsten var der ikke meget tid til at forhandle de øvrige overenskomster. Bestemmelsen om lokale aftaler i § 33 i Vinduespolereroverenskomsten er en afskrivning af en tilsvarende bestemmelse i Serviceoverenskomsten. Afgørelse var, at de lokale aftaler ikke længere skulle godkendes af overenskomstens parter. I 2007-overenskomsten var der tale om en forsøgsordning, men ordningen blev permanent i 2010-overenskomsten. Hverken under forhandlingerne i 2007 eller under forhandlingerne i 2010 blev indholdet i og ordlyden af de enkelte bestemmelser nøjere drøftet. Efter hans opfattelse er det utvivlsomt, at § 33 var tænkt som et gode for arbejdsgiveren med henblik på at opnå større fleksibilitet i lønsystemet.

Jeanette Werner har forklaret, at hun i 2010 var advokat i HTS og sammen med Peter Stenholm deltog i forhandlingerne om Vinduespolereroverenskomsten. Baggrunden for ændringerne i 2010 var afgørelsen i voldgiftssagen fra 2009. Det kom som en stor overraskelse for 3F, at der i medfør af § 4, stk. 4, kan indgås lokalaftaler, der både med hensyn til opsigelighed og – i nedadgående retning – lønforhold fraviger overenskomsten. Formålet med indsættelsen af tilføjelsen i § 33, sidste afsnit, om, at paragraffen ikke finder anvendelse ved indgåelse af aftaler om akkorder ved lokal forhandling, jf. § 4, stk. 4, var udelukkende at sikre, at aftaler om akkorder efter § 4, stk. 4, ikke kan opsiges med 3 måneders varsel. Dette skal ses i sammenhæng med, at det under overenskomstforhandlingerne i 2010 på 3F's foranledning blev forhandlet ind i § 4, stk. 4, at lokalaftaler i henhold til denne bestemmelse skal kunne opsiges til kundekontraktens udløb. Tidligere kunne der indgås lokale akkordaftaler, der var uopsigelige. Tilføjelsen i § 33 skal således forstås på den måde, at de begrænsninger, der er lagt ind i § 33, ikke gælder ved aftaler om akkord i henhold til § 4, stk. 4. § 33 og § 4 angår forskellige områder, og § 33 var slet ikke i spil i voldgiftssagen i 2009.

Søren Vilmand har forklaret bl.a., at han er direktør i ISS og siden 2012 har haft bl.a. Vinduespoleroverenskomsten som sit område. Forhandlingerne med tillidsrepræsentanterne i 2012 og 2013 havde til formål at reducere virksomhedens omkostninger, og med henblik herpå foretog virksomheden en gennemgribende analyse af området. Lokalaftalen af 14. januar 2013, der for vinduespolerernes vedkommende blev underskrevet af tillidsrepræsentant Per Rasmussen, var i overensstemmelse med det, der var blevet drøftet på mødet den 3. januar. Ordet "eksisterende" sigter til opgaver, som var blevet opmålt og var i gang, mens "nye" sigter til fremtidige opgaver. Systemet skal forstås således, at lokalaftalen af 14. januar 2013 indebærer, at der på forhånd er aftalt en reduktion på 15%, som der skal tages højde for ved den senere indgåelse af en akkordaftale i henhold til § 4, stk. 4. Til belysning af, hvad der skulle forstås ved "større sager", fremlagde virksomheden en liste over de virksomheder, der på det pågældende tidspunkt var tale om, en liste som selvsagt kan suppleres, når andre større kunder kommer til. I hvert enkelt tilfælde skal der foretages en konkret vurdering af, om der er tale om en større kunde, hvilket i denne sammenhæng for eksempel vil afhænge af, om de arbejder, der skal foretages, kan foregå samlet eller spredt.

Kim Hyberts har forklaret, at han er driftschef for vinduespolererne i hele landet. Siden han kom ind i virksomheden i 1996, har det været helt sædvanligt, at der i medfør af overenskomstens § 4, stk. 4, indgås akkordaftaler, der fraviger overenskomsten. Mellem 10% og 15% af kundekredsen falder ind under betegnelsen "større opgaver". Lokalaftalen af 14. januar 2013 er endnu ikke sat i værk for så vidt angår eksisterende aftaler, fordi virksomheden har ønsket at afvente udfaldet af denne sag. For så vidt angår nye aftaler er der indgået 3 lokalaftaler, der dog ikke indebærer en reduktion af minutfaktoren. Det er hans opfattelse, at man med bestemmelsen i § 33 var enige om, at der nu skulle skabes nogle muligheder, som man ikke havde haft før, således at parterne nu i princippet kan forsøge sig med lokalaftaler om hvad som helst.

Mette Willemoe Wang har forklaret, at hun er HR og HCE chef hos ISS. Det var vigtigt for virksomheden, at forhandlingerne med vinduespolerernes tillidsrepræsentanter foregik helt åbent og gennemskueligt. Lokalaftalen af 14. januar 2013, der på vinduespolerernes vegne blev indgået af Per Rasmussen, blev til efter et langvarigt forhandlingsforløb. Reduktionen i minutfaktoren med 15% var på linje med en i forvejen kendt praksis ved større opgaver. Man kunne derfor lige så godt fra starten blive enige om denne reduktion, frem for at der skulle forhandles om den, hver gang der skal indgås en akkordaftale i medfør af § 4, stk. 4. Derved kender man på forhånd vil-

kårene i forhold til nye kunder. Når de nærmere vilkår derefter skal aftales, indgås aftalen i medfør af § 4, stk. 4.

Ina Sloth Madsen har forklaret, at hun siden 2007 har været samarbejdssekretær for 3F i ISS' Samarbejdssekretariat. Hun arbejder på fuld tid i sekretariatet, hvor hun udfører tillidsrepræsentantfunktioner. Hun repræsenterer alle de tillidsvalgte, som orienterer hende om eventuelle problemer, som hun derefter selv drøfter med virksomheden. Hun deltager også i forhandlinger om lokalaftaler. Hele forhandlingsforløbet forud for indgåelsen af lokalaftalen af 14. januar 2013 foregik helt efter bogen. Der har været en langvarig praksis for, at der indgås lokalaftaler om fravigelse af Serviceoverenskomsten, der dog ikke på alle punkter kan sammenlignes med Vinduespoleroverenskomsten.

Thomas Monrad har forklaret, at han i ca. 1½ år har været fællestillidsrepræsentant for vinduespolererne. Baggrunden for, at han og 3F ikke ønsker, at lokalaftalen af 14. januar 2013 skal stå ved magt, er, at der ikke på forhånd skal kunne indgås en generel aftale om nedsættelse af minutfaktoren for opgaver, som ikke er kendte.

V PARTERNES ARGUMENTER

3F har anført, at det i § 33, sidste afsnit, udtrykkeligt er anført, at § 33 ikke finder anvendelse "ved indgåelse af aftaler om akkorder ved lokal forhandling, jf. § 4, stk. 4". Af § 4, stk. 4, fremgår, at der for alle opgaver kan indgås skriftlige akkorder ved lokal forhandling, mens minutfaktoren er fastsat i § 4, stk. 5. § 4 regulerer således, hvorledes der kan indgås lokale akkorder og til hvilken minut- og timepris. § 33 angiver ikke mere præcist, hvilke temaer der sigtes til med bestemmelsen, men der må være en grænse for, hvad denne omfatter, hvis overenskomsten skal have en mening. § 33 kom ind i overenskomsten i 2007, men netop på baggrund af voldgiftsavgørelsen i 2009 må det have formodningen stærkt imod sig, at man skulle have kastet sig ud i at åbne mulighed for en så drastisk fravigelse af overenskomsten, som en generel nedsættelse af betalingssatserne, dvs. også satserne i fremtidige ikke kendte arbejdsopgaver, indebærer. Det skal erindres, at ISS' argument om konkurrencehensyn ikke kan tillægges nogen vægt, da arbejdsgiverforeningens øvrige medlemmer er underlagt tilsvarende konkurrencevilkår som ISS.

DI's fortolkning af bestemmelserne indebærer, at praksis efter § 4, stk. 4, sættes helt ud af spil. En sådan forståelse af § 33 har formodningen imod sig. En forståelse af § 33, som Jeanette Werner har givet udtryk for under sin forklaring, kan ikke tillægges vægt i betragtning af, at der i § 33, sidste afsnit, ikke er henvist til et bestemt stykke i paragraffen.

Af stk. 1 i § 33 fremgår, at bestemmelsen skal give mulighed for at afprøve muligheder, som den øjeblikkelige overenskomst ikke tager højde for. Efter voldgiftsafgørelsen i 2009 er der netop mulighed for at fravige eller supplere overenskomsten ved indgåelse af aftaler i medfør af § 4, stk. 4.

DI har anført, at samspillet mellem overenskomstens § 33 og § 4, stk. 4, skal ses i lyset af, at man ved overenskomståndringerne i 2007 og 2010 ønskede helt at overføre praksis fra serviceoverenskomstens område, hvor man netop kan fravige alt i overenskomsten. Resultatet i voldgiftsafgørelsen fra 2009 kom meget overraskende for 3F, der derfor fik indsat bestemmelsen om opsigelse i sidste afsnit af § 4, stk. 4. Det er i dette lys, indsættelsen af sidste afsnit i § 33 skal ses. Der er tale om 2 forskellige regelsæt. Lokalaftalen i henhold til § 4, stk. 4, indgås efter fysisk opmåling af arbejdet, således at man helt ved, hvad man går ind til ved indgåelsen af aftalen. En sådan aftale kan kun opsiges til udløbet af kontrakten. En lokalaftale i henhold til § 33 er videregående, idet den også på forhånd kan indeholde fravigelse af lønnen. Her kan en part fortryde med 3 måneders varsel. § 33 ville være meningsløs, hvis man ikke skulle kunne indgå lokalaftaler, der også vedrører lønnen for akkordarbejde.

Lokalaftalen af 14. januar 2013 går på, hvad man alligevel kunne gøre og typisk også gør ved senere indgåelse af lokalaftaler i henhold til § 4, stk. 4. Hertil kommer, at lokalaftalen i henhold til § 33 kun angår større sager.

VI OPMANDENS BEGRUNDELSE OG KONKLUSION

Overenskomstens § 33 giver mulighed for lokalt at indgå aftaler, der fraviger eller supplerer overenskomstens bestemmelser. Det siges derefter, at der dermed kan afprøves muligheder, som den øjeblikkelige overenskomsts tekst ikke tager højde for. Udgangspunktet er således, at en tilidsrepræsentant inden for sit område kan indgå aftaler om – alle – forhold, der ikke i forvejen er

hjemmel til i overenskomsten, idet overenskomstfravigende aftaler alene skal sendes til organisationerne til orientering.

§ 33 blev indsat i overenskomsten i 2007, hvorved der sideløbende med bestemmelsen om lokalaftaler i § 4, stk. 4, blev hjemmel til at indgå lokalaftaler, der fraviger overenskomsten. Med baggrund i voldgiftsafgørelsen i 2009, der fastslog, at § 4, stk. 4, hjemler adgang til at indgå akkordaftaler, der også i nedadgående retning fraviger det i § 4, stk. 2, nævnte opmålings- og tidsfastsættelsessystem, blev sidste afsnit i § 4, stk. 4, og sidste afsnit i § 33 indsat samtidigt i 2010. Formuleringen af bestemmelsen i sidste afsnit i § 33 efterlader en ikke ubetydelig tvivl om, hvordan de to nævnte afsnit skal forstås i sammenhæng. Efter det oplyste om bestemmelsens baggrund og tilblivelse og i mangel af mere klare holdepunkter for, at det ved overenskomsthændingen i 2010 har været parternes hensigt, at bestemmelsen skal forstås som hævdet af 3F, må det dog anses for mest nærliggende at forstå sidste afsnit i § 33 således, at der gælder to forskellige regelsæt, og at de to afsnit – i § 4, stk. 4, og § 33 – supplerer hinanden. Dette indebærer, at anvendelse af § 4, stk. 4, til at indgå akkordaftaler (når der har fundet fysisk opmåling sted) ikke udelukker, at der på et tidligere tidspunkt, for eksempel inden erhvervelsen af den pågældende opgave, indgås aftale om en fravigelse af overenskomsten i form af en reduktion af minutfaktoren i § 4, stk. 5. Indholdet af en sådan forudgående lokalaftale i henhold til § 33 vil der kunne tages højde for ved indgåelsen af akkordaftalen i medfør af § 4, stk. 4, og den part, der måtte finde § 33-aftalen mindre tilfredsstillende, kan opsige denne med – kun – 3 måneders varsel.

Herefter tages DI's frifindelsespåstand til følge.

THI BESTEMMES:

DIO II v/DI for ISS Facility Services A/S frifindes.

Hver part skal bære egne omkostninger og betale halvdelen af opmandens honorar og udgifter.

Skodsborg den 17. november 2013.

Per Sørensen

